

Educational Disparity in the Digital Age

Ruehtairat Wiengjanda¹, Jirasak Surungkapiprat² and Lamun Rodkhwan³

College of Innovation Management Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail: ruethairat.wie@rmutr.ac.th, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4516-1813>

E-mail: jirsu@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-7330-1906>

E-mail: rodkhwan.la@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-1398-9264>

Received 16/06/2024

Revised 28/06/2024

Accepted 25/07/2024

Abstract

Background and Aims: Understanding and addressing the growing gaps in access to high-quality education brought on by socioeconomic factors requires a study of educational disparity in the digital age. This information supports the development of interventions and policies that guarantee all students, regardless of background, have equal access to education. This paper aims to analyze the Educational Disparity in the Digital Age

Methodology: This study is a study of related academic documents and is presented descriptively according to the study objectives.

Results: Education disparity refers to inequality in the quality and standards of education management. This issue is emphasized in the Constitution of the Kingdom of Thailand, Buddhist Era 2540 and 2550, as well as the National Education Act, Buddhist Era 2542, and the National Education Development Plan, Buddhist Era 2560-2579. However, it must be acknowledged that educational parity has not yet been achieved as intended, and educational disparities persist in today's society. During the shift to a new lifestyle in the digital age, with online learning, economic and social disparities directly impact learners. This was evident during COVID-19 when children from affluent families could study uninterrupted at home, with access to modern information technology. In contrast, disadvantaged children face difficulties accessing educational technology and communication tools, perpetuating educational inequality in society.

Conclusion: Thai constitutional provisions and national education policies continue to address the persistent issue of education disparity, which highlights inequality in educational standards and quality. True educational parity is still unachieved despite these efforts, and this is particularly evident now that online learning has become the norm in the digital age. Educational inequality is perpetuated when affluent children struggle while disadvantaged children have unrestricted access to educational technology, as demonstrated by the COVID-19 pandemic and other economic and social disparities.

Keywords: Disparity; Education; Digital Age

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในยุคดิจิทัล

ฤทัยรัตน์ เวียงจันดา¹, จิรศักดิ์ สุรังคพิพรรณ์² และ ละมุล รอดขวัญ³

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การทำความเข้าใจและจัดการกับช่องว่างที่เพิ่มขึ้นในการเข้าถึงการศึกษาคุณภาพสูงอันเนื่องมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมจำเป็นต้องมีการศึกษาความแตกต่างทางการศึกษาในยุคดิจิทัล ข้อมูลสนับสนุนการพัฒนามาตรการและนโยบายที่รับประกันว่านักเรียนทุกคน โดยไม่คำนึงถึงภูมิหลัง จะสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างทางการศึกษาในยุคดิจิทัล

ระเบียบวิธีการศึกษา: การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องแล้วนำเสนอเชิงพรรณนาความตามวัตถุประสงค์การศึกษา

ผลการศึกษา: ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา คือความไม่เท่าเทียมกันของคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษา เป็นจุดเน้นที่ปรากฏทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ พุทธศักราช 2550 ตลอดจนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 แต่อย่างไรก็ตามต้องยอมรับว่าความเสมอภาคทางการศึกษายังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และยังคงเกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอยู่ในสังคมปัจจุบัน ในช่วงของการปรับวิถีชีวิตใหม่ในยุคดิจิทัล ที่มีการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม จึงเป็นผลกระทบโดยตรงต่อผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย และไม่มีโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ จากสถานการณ์ COVID-19 จะเห็นได้ว่าเด็กกลุ่มที่มีครอบครัวฐานะดีสามารถเรียนรู้ที่บ้านได้อย่างไม่ติดขัด มีเทคโนโลยีพร้อมใช้และเข้าถึงสื่อการศึกษาได้ทุกเวลา แต่ในเวลาเดียวกันกลุ่มที่มีครอบครัวฐานะยากจนต้องเผชิญกับความยากลำบาก ทำให้ไม่มีโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีและการสื่อสารทางการศึกษา ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคทางการศึกษาขึ้นในสังคมปัจจุบัน

สรุปผล: บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญของไทยและนโยบายการศึกษาระดับชาติยังคงแก้ไขปัญหาคอนกรีตความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเน้นย้ำถึงความไม่เท่าเทียมกันในมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา ความเท่าเทียมกันทางการศึกษาที่แท้จริงยังคงไม่บรรลุผลสำเร็จแม้จะมีความพยายามเหล่านี้ และสิ่งนี้เห็นได้ชัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะนี้ว่าการเรียนรู้ออนไลน์ได้กลายเป็นบรรทัดฐานในยุคดิจิทัล ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาจะยังคงอยู่ต่อไปเมื่อเด็กที่มีฐานะร่ำรวยต้องดิ้นรน ในขณะที่เด็กด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีการศึกษาได้อย่างไม่จำกัด ดังที่เห็นได้จากการระบาดใหญ่ของโควิด-19 และความแตกต่างทางเศรษฐกิจและสังคมอื่นๆ

คำสำคัญ : ความเหลื่อมล้ำ; การศึกษา; ยุคดิจิทัล

บทนำ

การศึกษาถือเป็นสวัสดิการทางสังคมรูปแบบหนึ่งที่ภาครัฐควรให้การสนับสนุนเพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน เนื่องจากการพัฒนาความรู้และทักษะจะนำไปสู่การแสวงหารายได้ (สุรียานนท์ พลสมิ, 2563) และการศึกษาเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่สมาชิกในรัฐชาติอย่างประชาชนควรได้รับและเข้าถึงได้อย่างไม่เลือกปฏิบัติตามความแตกต่างทางเชื้อชาติ เพศ หรือศาสนา ทั้งยังส่งเสริมการเลื่อนชั้นทางสังคมของปัจเจกและครอบครัว (สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง, 2556) และในทางสังคมวิทยา การศึกษาเป็นหนึ่งในสถาบันทาง

สังคมที่มีส่วนสำคัญในการจัดระเบียบแบบแผนทางสังคม โดยมีบทบาทในการอบรม ชัดเกล้า และพัฒนาบุคคลให้มีความรู้และความสามารถทางวิชาชีพ บุคคลสามารถเลื่อนฐานะทางสังคมผ่านการศึกษา การจัดการศึกษาจึงควรให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพและศักยภาพที่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตจากการพัฒนาความรู้และทักษะที่จะนำไปสู่การแสวงหารายได้ของปัจเจกและครอบครัว (สุรียานนท์ พลสมิ, 2563) การศึกษาจึงเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านระบบการศึกษา และมีความสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามวาระขององค์การสหประชาชาติในเป้าหมายที่ 4 ซึ่งมุ่งสร้างหลักประกันว่าทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) และแนวทางการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการไทยได้วางกรอบให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อมุ่งพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยมียุทธศาสตร์ที่เน้นการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียมอย่างเป็นธรรมทางการศึกษา ซึ่งแสดงถึงการตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในสังคมไทย ในฐานะที่เป็นประเด็นท้าทายต่อการพัฒนาชาติ (วิโรจน์ ณ ระนอง และคณะ, 2560)

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในปัจจุบันและอนาคตมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมากเมื่อเปรียบเทียบกับอดีต ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมากต่อการบริหารจัดการศึกษา ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดในการบริหารการศึกษาให้ทันกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัล (Digital Era) ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร ภาพ หรือวิดีโอที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกที่และทุกเวลา (เอกชัย กิสุพันธ์, 2559) ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีก้าวหน้าและเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างมาก รูปแบบของการจัดการศึกษาจึงต้องเปลี่ยนแปลงจากการเป็นผู้สอนและผู้เรียนไปเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนในการเรียนรู้ (Partnering) องค์ประกอบสำคัญของการศึกษาในยุคดิจิทัล ได้แก่ การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีทางการศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้เรียนในยุคดิจิทัล และครูในยุคดิจิทัล ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง ในช่วงของการปรับวิถีชีวิตใหม่ในยุคดิจิทัลที่มีการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมจึงส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยและไม่มีโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามาจากสองแหล่งสำคัญคือ 1) สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นวัฏจักร พ่อแม่ที่มีการศึกษาดีจะสามารถประกอบอาชีพที่มีรายได้สูง ทำให้สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดีและมีความพร้อมที่จะสนับสนุนด้านการศึกษาแก่บุตรของตนอย่างเต็มที่ ประกอบกับมีค่านิยมที่ต้องการให้ลูกของตนเรียนหนังสือในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงเพื่อโอกาสที่ดีในอนาคต ขณะที่ครอบครัวที่มีฐานะยากจนจะมีลักษณะตรงข้าม และ 2) การจัดการศึกษาของรัฐบาลและโรงเรียน เช่น การจัดสรรงบประมาณและกำลังคนทางการศึกษา การจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา และระบบการประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นต้น ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เป็นต้น (เป็รื่อง กิจรัตน์กร, 2555) ส่วนแนวทางสำหรับลดความเหลื่อมล้ำข้างต้นสำหรับนักเรียนที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน และจากการจัดสรรทรัพยากรแก่โรงเรียนที่ไม่เท่าเทียมกัน ควรใช้บทเรียนจากโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำมาส่งเสริมและยกระดับการเรียนรู้ของโรงเรียนที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ โดยวิธีการสำรวจอย่างละเอียดถึงคามผิดปกติในด้านการสอนและความเป็นผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียน ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างและหาวิธีลดความแตกต่างดังกล่าวลงได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562)

บทความนี้เสนอความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในยุคดิจิทัลที่เป็นประโยชน์ต่อเยาวชนหรือกลุ่มผู้เรียนที่กำลังศึกษาให้เข้าถึงเทคโนโลยีและสารสนเทศทางการศึกษาได้เท่าเทียมกัน ตลอดจนหน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาให้มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ซึ่งจะนำเสนอใน 4 ประเด็น คือ 1) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 2) ปัญหาการเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทย 3) ยุคดิจิทัล และ 4) การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาคือความไม่เท่าเทียมกันของคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษา จากสถานการณ์ COVID-19 เห็นได้ชัดว่าเด็กกลุ่มที่มีฐานะสามารถศึกษาต่อที่บ้านได้อย่างไม่ติดขัด มีเทคโนโลยีพร้อมใช้และเข้าถึงสื่อการศึกษาคุณภาพได้ทุกที่ทุกเวลา ในขณะเดียวกัน ผู้ที่มีฐานะยากจนต้องเผชิญกับความยากลำบากมากมาย ดังนั้น ในช่วงการปรับตัววิถีชีวิตใหม่ที่มีการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมจึงส่งผลกระทบต่อผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย และไม่มีโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ยิ่งทำให้โอกาสในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาของเด็กและเยาวชนในสังคมลดลง (ธีรภัทร์ ถินแสนดี และภิญญา อนุพันธ์, 2564) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นประเด็นสำคัญที่ทุกประเทศให้ความสนใจและหาวิธีแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับความหมายของคำว่า "ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา" หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกันของคุณภาพหรือมาตรฐานของการจัดการศึกษาที่ประชาชนได้รับ ซึ่งเกิดจากปัจจัยภูมิหลังของผู้เรียน เช่น ด้านร่างกาย เศรษฐกิจ สังคม และพื้นความรู้เดิม รวมถึงคุณภาพและมาตรฐานที่แตกต่างกันของสถานศึกษา (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2561) เนื่องจากการเกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ รัฐจึงให้ความสำคัญในเรื่องนี้โดยมีการกำหนดเป็นกฎหมายให้รัฐต้องจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในประเทศอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง ทั้งสำหรับผู้เรียนที่เป็นบุคคลทั่วไป และผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษและบุคคลพิการ (ณปภัช บรรณการ, 2562) ซึ่งได้มีความหมายไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2549) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกันในทุนมนุษย์ที่เกิดจากการได้รับการศึกษาของประชากร

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2561) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาอันเนื่องจากคุณภาพหรือมาตรฐานของสถานศึกษา คุณภาพหรือประสิทธิภาพของครู หรือฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม

สุภา บุญอุไร (2565) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องคุณภาพหรือมาตรฐานของสถานศึกษา การบริหารจัดการภายในสถานศึกษา คุณภาพหรือประสิทธิภาพของครู และการจัดการเรียนการสอน รวมถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวเด็ก ซึ่งส่งผลให้เด็กมีทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นจากการศึกษาไม่เท่าเทียมกัน

กล่าวโดยสรุป ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา คือ ความไม่เท่าเทียมในการศึกษาคือความแตกต่างในโอกาสและสิทธิในการเข้าถึงการศึกษา และคุณภาพของการศึกษา ทำให้เกิดความแตกต่างในทักษะและความรู้ของเด็ก มีหลายปัจจัยที่มีผล เช่น คุณภาพของสถานศึกษา คุณภาพของครู และสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็กในอนาคต

ปัญหาการเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทย

ปัญหาการเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยมีหลายปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาที่มีปัญหาต่าง ๆ (ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี และ ภิญญา อนุพันธ์, 2564) กล่าวว่า ระบบการศึกษาของไทยมีปัญหาในหลายมิติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ปัญหาที่มักจะถูกหยิบยกมากล่าวถึงบ่อยครั้งคือ เด็กและเยาวชนไทยไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชนบท สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง และยิ่งซ้ำเติมให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแย่ลงไปกว่าเดิมหลายเท่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ดังนี้

1. ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เกิดจากภูมิฐานะหรือสภาพแวดล้อมของผู้เรียนมีผลกระทบอย่างมาก เด็กและเยาวชนในเขตเมืองมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายกว่า ทั้งในด้านคุณภาพของโรงเรียนและระยะทางของโรงเรียน สภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียน เด็กในเขตเมืองมักมีความกระตือรือร้น ใฝ่หาความรู้ และสนใจในการศึกษา นอกจากนี้ยังมีการแข่งขันกันสูง ทำให้ต้องเรียนกวดวิชาเพิ่มเติม หรือแม้แต่จ้างครูไปสอนพิเศษที่บ้าน ขณะที่เด็กในเขตชุมชนแออัดหรือในแหล่งภูมิฐานะทางไกลความเจริญมักมีปัจจัยยั่วยุต่าง ๆ ที่อาจทำให้หันเหจากการศึกษาได้ง่าย

2. ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวส่งผลกระทบอย่างชัดเจน ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีสามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้บุตรหลานได้รับการศึกษาที่ดีและเป็นที่ยอมรับอยู่แล้ว ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจน ทั้งในเขตชนบทและเขตเมือง มีโอกาสน้อยกว่าที่จะได้รับการศึกษาในระดับเดียวกันและยังมีคุณภาพชีวิตที่ด้อยกว่า สภาพปัญหาทางการเงินในครัวเรือนทำให้เด็กมักต้องออกจากกลางคันเพื่อมาหารายได้ หรืออาจต้องเสียสละให้พี่น้องคนใดคนหนึ่งได้ศึกษาเล่าเรียนแทน บางครอบครัวจึงไม่สามารถสนับสนุนให้บุตรหลานเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมจึงส่งผลกระทบต่อการศึกษาอย่างชัดเจน การจัดการศึกษาจึงควรกระจายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ทุกคนในสังคม โดยมุ่งเน้นเฉพาะคนเพื่อบรรเทาความเหลื่อมล้ำ สร้างโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น คนที่ยากจนยังขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ขณะที่คนที่ยังรวยก็ยังมีโอกาสมาก "ความไม่พร้อม" คืออุปสรรคของการเรียนรู้ แม้การเรียนการสอนออนไลน์จะปลอดภัยจากโรคโควิด-19 เพราะทั้งผู้เรียนและผู้สอนไม่ต้องรวมตัวกันที่โรงเรียน แต่สะท้อนถึงปัญหาในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้เรียน ผู้ปกครอง โรงเรียน หรืออุปกรณ์และเครื่องมือสำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์ แล็ปท็อป หรือแท็บเล็ต โทรศัพท์ที่สามารถรับสัญญาณดาวเทียมได้ ไม่ใช่ผู้เรียนทุกคนจะมีอุปกรณ์เหล่านี้ และไม่ใช่ผู้ปกครองทุกคนจะมีกำลังทรัพย์เพียงพอที่จะซื้ออุปกรณ์ รวมถึงการเชื่อมต่อเครือข่ายมือถือในโทรศัพท์หรือระบบ WIFI ซึ่งในแต่ละพื้นที่ยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงและมีคุณภาพที่แตกต่างกันอีกด้วย นอกจากความไม่พร้อมของอุปกรณ์สื่อสารแล้ว ตัวผู้เรียนเองก็ยังไม่พร้อมสำหรับการเรียนออนไลน์ โดยเฉพาะเด็กเล็กที่ยังต้องการคำแนะนำจากผู้ปกครอง

3. ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของครอบครัวเป็นต้นทุนทางสังคมที่มีผลต่อการศึกษาของเด็ก เด็กที่เติบโตในครอบครัวที่อบอุ่น มีพ่อและแม่ที่ใส่ใจ จะมีโอกาสได้เรียนตามเกณฑ์มากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่ขาดพ่อแม่หรือมีเพียงพ่อหรือแม่คนเดียว นอกจากนี้ ความเชื่อและวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของพ่อและแม่มักมีผลต่อโอกาสทางการศึกษาของเด็ก หากผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา เด็กก็อาจไม่ได้รับการส่งเสริมที่เพียงพอ ครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษาสูงมักจะสนับสนุนและลงทุนทางการศึกษาให้กับบุตรมากกว่าครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษาน้อย แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก คือ

3.1 ภูมิฐานะและสภาพแวดล้อมของเด็ก เด็กในเขตเมืองมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายกว่า ทั้งในด้านคุณภาพและระยะทางของโรงเรียน

3.2 ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว ครอบครัวที่มีคุณภาพชีวิตดีมักไม่มีปัญหาการออกจากกลางคันและยังได้รับการศึกษาตามที่ต้องการ

3.3 สภาวะและวัฒนธรรมในครอบครัว เด็กในครอบครัวที่มีความพร้อมและอบอุ่น ได้รับความใส่ใจจากทั้งพ่อและแม่ จะมีโอกาสเรียนตามเกณฑ์มากกว่าเด็กจากครอบครัวที่ขาดพ่อแม่หรือมีเพียงพ่อหรือแม่คนเดียว กล่าวโดยสรุป ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยมีปัจจัยหลัก 3 อย่างคือ 1) ภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อมของเด็ก เด็กและเยาวชนในพื้นที่เมืองมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายกว่า ด้วยคุณภาพและระยะทางของโรงเรียนที่ดีกว่าในพื้นที่ชนบท สภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยก็มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กโดยตรง 2) ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีสามารถสนับสนุนการศึกษาของบุตรหลานได้ดี ส่งผลให้เด็กได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและไม่ต้องมีปัญหการออกจากการศึกษา กลางคัน 3) วัฒนธรรมและวิถีชีวิตในครอบครัว วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตและความเชื่อของครอบครัวมีผลต่อการศึกษาของเด็ก ครอบครัวที่ให้ความสนับสนุนและความใส่ใจในการศึกษามักจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ของเด็ก

ยุคดิจิทัล

ยุคดิจิทัลเป็นยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในด้านสังคม การธุรกิจ การเศรษฐกิจ และการสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงโลกและสร้างพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาในทุกด้าน โดยเฉพาะในปัจจุบันที่เทคโนโลยีดิจิทัลถูกนำมาใช้ในการทำงาน การเรียนรู้ การสื่อสาร และการเข้าถึงข้อมูลอย่างแพร่หลายผ่านทางอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ นักวิชาการได้นิยามความหมายของยุคดิจิทัลไว้ดังนี้

สุกัญญา แซ่มซ้อย (2562) ยุคดิจิทัล หมายถึง ยุคที่เทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้า ทำให้การสื่อสารและการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารสะดวกรวดเร็ว องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นข้อความ ภาพ เสียง หรือ คลิปวิดีโอ ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็วในทุกที่และตลอดเวลา รวมทั้งสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลปริมาณมหาศาลผ่านโลกออนไลน์มากขึ้น โดยอินเทอร์เน็ตกลายเป็นทุกสรรพสิ่ง (Internet of Things) ซึ่งเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตสามารถเชื่อมต่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่จำนวนมหาศาล (Big Data) ผ่านการวิเคราะห์และประมวลผลอย่างรวดเร็ว ความเป็นยุคดิจิทัลนี้จึงเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของมนุษย์ไปอย่างมากมาย โดยสภาพดังกล่าวนำไปสู่โอกาสมหาศาล แต่ในทางตรงกันข้ามก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้อีกมากมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และทำให้เกิดสภาวะการแข่งขันสูงขึ้นในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่สำคัญคือส่งผลให้คุณลักษณะของเด็กเปลี่ยนไป

กันต์กมล วราสุนันท์ (2562) ยุคดิจิทัล หมายถึง ยุคที่มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในโครงสร้างพื้นฐานมากขึ้น เช่น อินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ อีเมล แอปพลิเคชันมือถือ และเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารอื่น ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงานและชีวิตประจำวัน ส่งผลให้การทำงานใช้เวลาอันน้อยลง เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ข้อมูลข่าวสารกระจายไปอย่างรวดเร็ว และการเชื่อมต่อของโลกเพิ่มมากขึ้น

Bank Alfalah (2017) ยุคดิจิทัล หมายถึง ยุคดิจิทัลเป็นยุคที่คนส่วนใหญ่เข้าใจว่าเกี่ยวข้องกับสิ่งใหม่ ๆ ในปัจจุบัน เช่น อินเทอร์เน็ต (Internet), อีเมล (Email), แอปพลิเคชันมือถือ (Mobile Apps), การติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Communication), การส่งข้อความ (Texting), และการเรียนรู้ด้วยตนเองของคอมพิวเตอร์ (Machine Learning) ซึ่งรวมถึงศาสตร์หลายแขนง เช่น วิทยาการคอมพิวเตอร์ วิศวกรรม สถิติ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการแฮกข้อมูล (Hacking), พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce), การบริหารจัดการภาครัฐผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Governance), และสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นต้น ยุคนี้มีลักษณะการเชื่อมโยงที่กว้างขวางขึ้น ข้อมูลข่าวสารมากขึ้นและกระจายได้รวดเร็ว ลดลำดับขั้นในการติดต่อสื่อสาร ทำให้การทำงานใช้เวลาอันน้อยลงและลดข้อจำกัดในเรื่องสถานที่

LEAD Research Series (2015) ยุคดิจิทัล หมายถึง ยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งแวดล้อม ธุรกิจ และข้อมูลข่าวสารที่กระจายอย่างรวดเร็ว มีการเชื่อมต่อของโลกเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและชัดเจน รูปแบบธุรกิจใหม่ ๆ เกิดขึ้นและธุรกิจบางอย่างหมดไป กลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสร้างข้อเรียกร้องและแสดงความต้องการในองค์กร ผู้นำจึงต้องวางแผนและมีกลยุทธ์มากกว่าเดิมเพื่อเตรียมความพร้อมในอนาคตขององค์กร พร้อมทั้งทำการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและวัฒนธรรมขององค์กร ขณะเดียวกันผู้นำก็จะตกอยู่ภายใต้แรงกดดันเช่นกัน

กล่าวโดยสรุป ยุคดิจิทัล เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงและข้อมูลข่าวสารกระจายได้รวดเร็วขึ้น มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในโครงสร้างพื้นฐานมากขึ้น ลดลำดับขั้นในการติดต่อสื่อสาร ทำให้การทำงานใช้เวลาอันน้อยลงและลดข้อจำกัดในเรื่องสถานที่ การเชื่อมต่อของโลกเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและชัดเจน ซึ่งเป็นการรวมของศาสตร์หลายแขนง เช่น วิทยาการคอมพิวเตอร์ วิศวกรรม สถิติ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และเกิดสภาวะการแข่งขันสูงขึ้นในทุกด้าน เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งผลให้คุณลักษณะของเด็กเปลี่ยนไปและกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเริ่มสร้างข้อเรียกร้องและแสดงความต้องการในองค์กรนั้นหมายถึงผู้นำจะต้องวางแผนและมีกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อเตรียมความพร้อมขององค์กรในอนาคต

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีความสำคัญมาก เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลมีผลกระทบต่อการศึกษาและการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น การบริหารจึงต้องปรับตัวและปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มของสังคมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ นักวิชาการได้กล่าวถึงการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลว่าหากไม่ปรับตัวทันทีและนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการศึกษา อาจทำให้สถานศึกษาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2563) กล่าวว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 นั้น นโยบายและจุดเน้นด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาได้มุ่งเน้นที่การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานทั้งระบบ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลเป็นจุดมุ่งหมายหลักของมัน

สุกัญญา แซ่มซ้อย (2562) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องให้ผู้บริหารเข้าใจระบบวัฒนธรรมและการบริหารเทคโนโลยีสำหรับสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน โดยใช้กระบวนการตามวงจรหลักที่ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การออกแบบ (Design) การนำไปปฏิบัติ (Implement) การประเมินผล (Evaluation) และการสะท้อนผล (Reflection) และมีวงจรย่อย PIER ประกอบด้วย การวางแผน (Plan : P) การนำไปปฏิบัติ (Implement : I) การประเมินผล (Evaluation : E) และการสะท้อนผล (Reflection : R) เป็นกระบวนการหลักในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กระบวนการบริหารดังกล่าวเป็นการบริหารระบบสังคมเทคโนโลยี (Socio-technological System) ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบเทคโนโลยี (วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ วิธีการ แนวคิด หรือนวัตกรรมต่าง ๆ) และระบบคน (ผู้นำระบบเทคโนโลยีไปใช้ในการดำเนินการต่าง ๆ) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความสามารถในการจัดการระบบเทคโนโลยีและการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นและเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้

สงบ อินทรมณี (2562) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเน้นการพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร ส่งเสริมให้ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร สื่อการเรียนรู้ และบริการของสถานศึกษา โดยมีการวางแผนและพัฒนาระบบ

เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นระบบ หลักการสำคัญในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลประกอบด้วย 1) พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์และตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการยกระดับการบริหารจัดการและการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 2) ส่งเสริมพัฒนาครู ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้ครูมีวิสัยทัศน์และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 3) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ผู้บริหารควรเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการการศึกษาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 4) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยเทคนิคและวิธีการที่ทันสมัยโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 5) สร้างโอกาสและความเท่าเทียมทางสังคม ผู้บริหารควรสร้างโอกาสทางสังคมและความเท่าเทียมกันทางสังคม รวมถึงสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ยกระดับคุณภาพการศึกษาและคุณภาพชีวิตของผู้เรียน

นนทิพร ฉัตรแก้ว และคณะ (2562) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล เน้นที่ระบบสารสนเทศ (Information System) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารและการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา โดยมีความสำคัญต่อสมรรถนะที่คนคิดต่อเทคโนโลยีและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา

อารีย์ น้ำใจดี และพิชญภา ยืนยาว (2562) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลมีปัจจัยภายในที่สนับสนุนความสำเร็จในการทำงานที่ทันสมัย แม่นยำ และเกิดประสิทธิภาพตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านกลยุทธ์ (Digital Strategy) กลยุทธ์ทางดิจิทัลที่ดีเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยการใช้ความสามารถทางเทคโนโลยีให้เข้ามาสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาเป็นสถานศึกษาดิจิทัล นอกจากนี้ กลยุทธ์ทางดิจิทัลที่ดียังต้องสอดคล้องและส่งเสริมให้สถานศึกษาบรรลุพันธกิจและวิสัยทัศน์ของตน รวมถึงมีจุดมุ่งหมายในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้รับบริการหรือผู้ปฏิบัติงาน การปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานในสถานศึกษาให้มีความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ โดยไม่ใช่เพียงการนำเทคโนโลยีมาใช้แก้ปัญหาเฉพาะบางอย่างหรือเพิ่มเพียงประสิทธิภาพของบางกระบวนการเท่านั้น

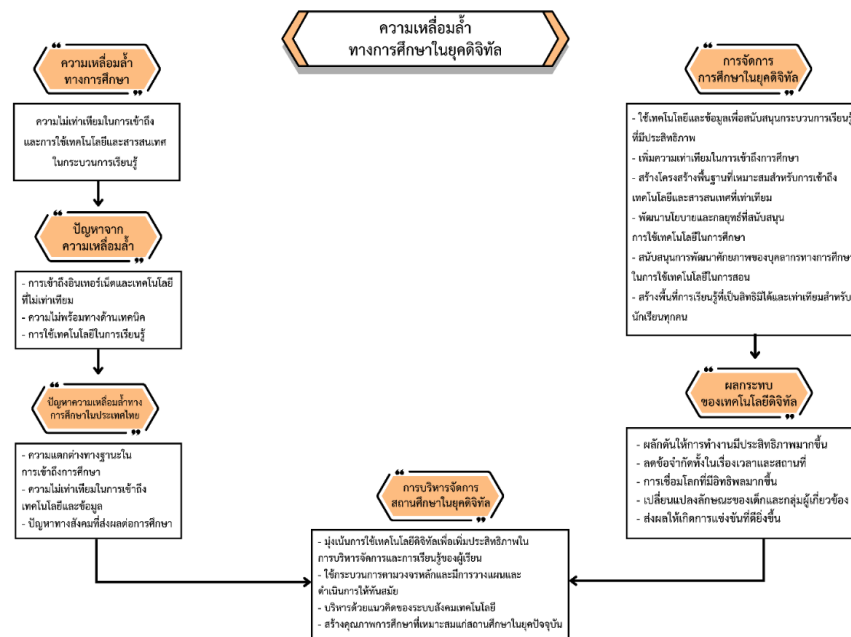
สุรศักดิ์ ปาเฮ (2562) กล่าวว่า การศึกษาในยุคดิจิทัลได้รับการเปลี่ยนแปลงทั้งในรูปแบบ แนวคิด หลักการ และวิธีการจัดการเรียนการสอนอย่างรวดเร็ว เป็นผลจากพัฒนาการของเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงประสิทธิภาพของการศึกษา ระบบการบริหารจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลจึงต้องเป็นการจัดการเรียนแบบบูรณาการด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อสร้างทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้กับผู้เรียนและผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาจำเป็นต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงปัจจัยและทรัพยากรต่าง ๆ ดังนี้ การมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความพร้อมในการนำเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน การจัดสรรงบประมาณเพื่อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงาน การมีวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีและระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน การนิเทศ ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเหมาะสมกับการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน และการจัดสรรและกำหนดเวลาอย่างชัดเจนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องต่อทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

จิณณวัตร ปะโคทั้ง (2561) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลต้องสามารถรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว มีการวิเคราะห์สถานการณ์ของข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ทันสมัย และเชื่อถือได้ รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาทั้งคน เครื่องมือ สื่อ และโปรแกรมต่าง ๆ ให้ทันสมัยพร้อมใช้อย่างสม่ำเสมอ

กล่าวโดยสรุป การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมุ่งหมายที่จะปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจในกระบวนการวัฒนธรรมและการบริหารเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ในห้องเรียน โดยใช้กระบวนการตามวงจรหลักและมีการวางแผนและดำเนินการให้ทันสมัย การบริหารด้วยแนวคิดของระบบสังคมเทคโนโลยีเป็นสำคัญ เพื่อสร้างคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมแก่สถานศึกษาในยุคปัจจุบัน

องค์ความรู้ใหม่ทางการศึกษา

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในยุคดิจิทัล เป็นปัญหาที่สะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงและการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในกระบวนการเรียนรู้ ปัญหาที่มีความซับซ้อนเนื่องจากการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีที่ไม่เท่าเทียม ความไม่พร้อมทางด้านเทคนิค และการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ โดยเฉพาะในประเทศไทย ความแตกต่างทางฐานะและปัจจัยทางสังคมยังส่งผลกระทบอย่างมากต่อการศึกษา การจัดการการศึกษาในยุคดิจิทัลจึงต้องมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม และสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อสร้างคุณภาพการศึกษาที่เท่าเทียมและเหมาะสมในยุคปัจจุบัน ดังนี้

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงและการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในกระบวนการเรียนรู้

ปัญหาจากความเหลื่อมล้ำ

- การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีที่ไม่เท่าเทียม

- ความไม่พร้อมทางด้านเทคนิค

- การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทย

- ความแตกต่างทางฐานะในการเข้าถึงการศึกษา

- ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยีและข้อมูล

- ปัญหาทางสังคมที่ส่งผลต่อการศึกษา

การจัดการการศึกษาในยุคดิจิทัล

- ใช้เทคโนโลยีและข้อมูลเพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

- เพิ่มความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา

- สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับการเข้าถึงเทคโนโลยีและสารสนเทศที่เท่าเทียม

- พัฒนานโยบายและกลยุทธ์ที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการศึกษา

- สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษาในการใช้เทคโนโลยีในการสอน

- สร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่เป็นสิทธิมิได้และเท่าเทียมสำหรับนักเรียนทุกคน

ผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัล

- ผลักดันให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

- ลดข้อจำกัดทั้งในระยะเวลาและสถานที่

- การเชื่อมโยงที่มีอิทธิพลมากขึ้น

- เปลี่ยนแปลงลักษณะของเด็กและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง

- ส่งผลให้เกิดการแข่งขันที่ดียิ่งขึ้น

การบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

- มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการเรียนรู้ของผู้เรียน

- ใช้กระบวนการตามวงจรหลักและมีการวางแผนและดำเนินการให้ทันสมัย

- บริหารด้วยแนวคิดของระบบสังคมเทคโนโลยี

- สร้างคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมแก่สถานศึกษาในยุคปัจจุบัน

บทสรุป

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาคือความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงและการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในกระบวนการเรียนรู้ ปัญหาที่เกิดจากความเหลื่อมล้ำนี้เช่นการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีที่ไม่เท่าเทียม ความไม่พร้อมทางด้านเทคนิค และการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ ในประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่หลากหลายด้าน เช่น ความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษาที่มีฐานะต่างกัน ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยีและข้อมูล และปัญหาทางสังคมที่ส่งผลต่อการศึกษา ในยุคดิจิทัลเน้นการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลเพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และเพิ่มความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสามารถช่วยให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมในการเรียนรู้และพัฒนาตัวเองได้ การบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัลควรเน้นการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลให้เป็นประโยชน์สูงสุด ในการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ที่สนับสนุนให้มีการเรียนรู้ที่เท่าเทียมและเพื่อให้การศึกษามีคุณภาพ โดยการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับการเข้าถึงเทคโนโลยีและสารสนเทศที่เท่าเทียม การพัฒนานโยบายที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ การสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษาในการใช้เทคโนโลยีในการสอน และการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่เป็นสิทธิมิได้และเท่าเทียมสำหรับนักเรียนทุกคน ในสังคมที่มี

การเปลี่ยนแปลงและการกระจายของข้อมูลที่รวดเร็วขึ้น เทคโนโลยีดิจิทัลใช้ในโครงสร้างพื้นฐานมากขึ้น เป็นการผลักดันให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและลดข้อจำกัดทั้งในเรื่องเวลาและสถานที่ การเชื่อมโลกที่มีอิทธิพลมากขึ้นเป็นประจำ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลกระทบต่อทุกด้านของสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ทำให้ลักษณะของเด็กและกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องมีการเปลี่ยนแปลง และส่งผลให้เกิดการแข่งขันที่ดียิ่งขึ้น ในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ควรมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้กระบวนการตามวงจรหลักและมีการวางแผนและดำเนินการให้ทันสมัย การบริหารด้วยแนวคิดของระบบสังคมเทคโนโลยีเป็นสำคัญ เพื่อสร้างคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมแก่สถานศึกษาในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์*. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2563-2565)*. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2561). พระราชบัญญัติ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561. Retrieved from: <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/033/1.PDF>
- กันต์กมล วราสุนันท์. (2562). *การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). *ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ณปภัช บรรณาการ และสิวะโชติ ศรีสุทธยากร. (2562). *ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร*. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 14 (2), 1-11.
- ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี และภิญญา อนุพันธ์. (2564). *ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019*. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตธัญบุรี, ร้อยเอ็ด.
- นันทิพร ฉัตรแก้วและคณะ. (2562). *ยุทธศาสตร์โรงเรียนพระราชวังกับการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล*. Veridian E-Journal, 12(2), 257 -274.
- เปื้อง กิจรัตน์ภร. (2555). *ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไทย: ที่มาและทางออก*. Retrieved from: <http://rajabhatnetwork.com/upload/images/Document/Doc%20Preang.pdf>, 7 เมษายน 2567.
- พระเชมทัต สีสาสโร (รื่นสำราญ). (2560). *การวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยอย่างยั่งยืน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- วิโรจน์ ณ ระนอง และคณะ. (2560). *โครงการทบทวนตัวชี้วัดศักยภาพชุมชนเพื่อการติดตามยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สงบ อินทรมณี. (2562). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 16(1), 354-355.

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2562). เผยแพร่ข้อสอบ PISA-LIKE ด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์. Retrieved from: <http://www.ipst.ac.th/index.php/news-and-announcements/training-seminar/item/1576-pisa-like>, 17 มิถุนายน 2567.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สิทธิพร ประวัติรุ่งเรือง. (2556). สิทธิมนุษยชนทางการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2562). การศึกษาคว้นตภาพเรียนได้ทุกหนทุกแห่งและทุกเวลา. แพร์: แพร์ไทยอุตสาหกรรมพิมพ์.
- สุรียานนท์ พลสมิ. (2563). แนวคิดและทฤษฎีการศึกษานโยบายสังคม. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุภา บัญญูไร. (2565). การพัฒนาเกณฑ์การประเมินความเหลื่อมล้ำในการศึกษาของเด็กปฐมวัยแบบออนไลน์, ดุษฎีนิพนธ์ การวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- อารีย์ น้าใจดี และพิชญาภา ยืนยาว. (2562). ผู้นำกับการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ครั้งที่ 11. 11-12 กรกฎาคม 2562, หน้า 1647-1648. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (*School Management in Digital Era*). Retrieved from: <https://n9.cl/jpmlv>, 20 พฤษภาคม 2567.
- Bank, A. (2017). *Leadership in the digital age*. Retrieved January 16, 2024, from <http://farukhiqbal.iba.edu.pk/pdfs/BankAlfalahLeadershipintheDigitalAge.pdf>
- LEAD Research Series. (2015). *Beyond easy answers: New leadership practice for the digital age*. Berlin: Mercator Capacity Building Center for Leadership and Advocacy.